

A VÁROS- ÉS KÖRNYEZETVÉDŐ EGYESÜLET

20 ÉVE

Jubileumi kiadvány



*Szarvasi
Város- és Környezetvédő
Egyesület*

2020

Impresszum

A kiadvány megjelentetéséhez írásokkal, fotókkal, javaslatokkal és a szerkesztésben való közreműködéssel hozzájárultak: dr. Kutas Ferenc; Prjevara Péter; Montvajszkiné Bátor Anna; Szrnkáné Solymosi Rózsa; dr. Váradi László; dr. Váradi Lászlóné.

Szerkesztő:

Dr. Váradi Lászlóné

Lektor:

Dr. Kutas Ferenc

A kiadvány megjelentetését támogatta:

Szarvas Város Önkormányzata; Pioneer Hi-Bred Zrt.; Víz és Hal Bt.

Készült 300 példányban

Nyomda: Digitális Kalamáris, Szarvas

TISZTELT OLVASÓ!

Húsz évvel ezelőtt, dr. Sipos Andrással, az Arborétum akkori igazgatójával beszélgettem, Szarvas adottságairól, értékeiről volt szó. Nem szépítve a tényeket, kritikus megjegyzések is elhangzottak mindkettőnk részéről. Azonos véleményen voltunk, tenni kell azért, hogy Szarvas vonzóbb város legyen, értékeit meg kell becsülnünk! Ez után kis idővel megkért András, vegyem át tőle elnöki feladatát az akkori Városszépítő Egyesületben. Megtisztelő és meglepő volt az ötlet, időt kértem a döntéshez. Nem voltam tagja a Városszépítő Egyesületnek, vonakodtam elfogadni ajánlatát, de András meggyőzött.

A **Városszépítő Egyesület** még a nyolcvanas évek elején, 1983-ban alapították meg Szarvason az országban harmadik civil egyesületként, első elnöke dr. Posgay Elemér volt. A lelkes és szorgalmas tagság, aktív közösségi életet élt, amiben a munka és kikapcsolódás egyformán jelen volt.

A **mai Város és Környezetvédő Egyesület** 1999-ben vált bejegyzett civil szervezetté. Elődeinkre emlékezve neveznek minket Városszépítőkné. Célunkat és feladatainkat mottónk fejezi ki, *„Szemünk nyitottabb a hiányosságok meglátására mint másoké, de a szépet, az előre mutató jó szándékot ugyanilyen érzékenységgel vesszük észre!”* Nagy lendülettel láttunk munkához, ötletekben és tennivalókban bővelkedtünk, de sokszor a szükséges pénz hiánya korlátozta ambíciónkat. Megtapasztaltuk a civil egyesületek addig ismeretlen játékszabályait, a pályázat bonyolult módját, több esetben kudarcát is. Megtanultunk reális célt kitűzni, és a részeredményeknek, a kis lépésekkel elért sikerek is örülni.

Tagjaink elkötelezettek a város fejlődésének, szépítésének folyamatában, értékeinek megőrzésében. Együtt gondolkodunk és cselekszünk mindazokkal, akik tehetnek valamit városunkért. Ütköztetjük a véleményeket, érdek, harag és részrehajlás nélkül, felelősséggel alakítjuk ki álláspontunkat. Hisszük, hogy szakmai felkészültségünk, tapasztalataink hasznosíthatóak Szarvas fejlesztésének folyamatában.

Szívesen fogadjuk sorainkba a városunkért tenni akaró lakosokat, fiatalokat!

Reméljük, hogy a hátunk mögött hagyott húsz év eseményeinek összefoglalása kiadványunkban reális mérleg munkánkról. Célunk csak az volt, hogy bemutassuk, mit tettünk hozzá városunk arculatához, hangulatához.

Kiadványunk első részben egy-egy látványosabb akción eredményét mutatjuk be, fotókkal kiegészítve. Majd részletesen, címszavakban és tényszerűen tájékoztatjuk olvasóinkat az évek során végzett munkáról.

*Dr. Váradi Lászlóné
elnök*

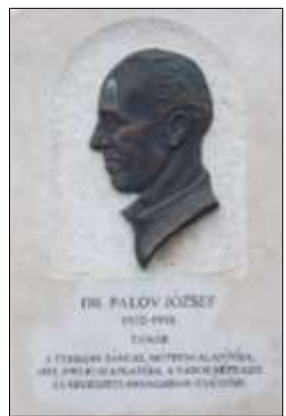
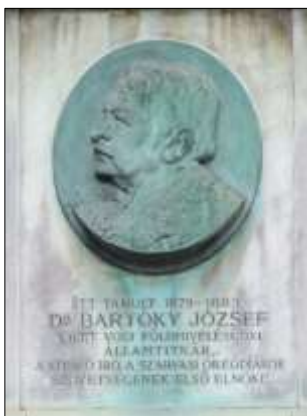
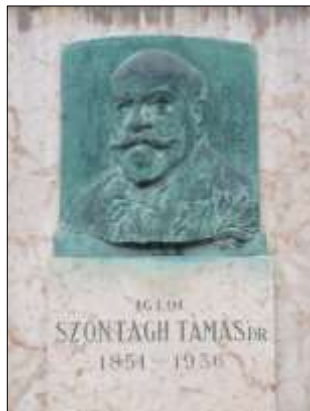
TESSEDIK SÁMUEL NYOMDOKAIN

Nevünk szerint VÁROSVÉDŐK és Környezetvédők vagyunk. Ez a név kötelez minket arra, hogy Szarvas XVIII–XIX. századi szellemi és kulturális életének lenyomatát megemlítsük. Városunk néhány, még ma is használatban lévő emblematikus épülete a XVIII. században épült. Az Ótemplom, az egykori „szorgalmatossági iskola”, ma Múzeum, és a Tessedik-tanya felépítése is Tessedik Sámuel (1742–1820) evangélikus lelkész 1767-től kezdődő szarvasi munkálkodásához kötődik. Követők is csatlakoztak a fejlődési folyamathoz. A kastélyokat felépítő előkelő Bolza és Mitrovszky családok elindították és megteremtették a gazdasági felzárkózás lehetőségét. Tessedik a mély pedagógiai érzékű iskolájában a felvilágosodás pedagógiai eszméje által vezérelve, sokféle tudásra, gazdasági ismeretre, egészségtanra, gyógyításra, földmérésre, közigazdaságra és további hasznos ismeretekre tanítottak. Azok a magvak, amelyeket a polihisztor lelkész „jó remény fejében elvetett, hosszú idő alatt dicsőséget teremtek” az évszázadok folyamán, írta Szuhaj György középiskolai tanár. Tessedik Sámuel németországi egyetemi tanulmányával és sokféle ismeretekre való nyitottságával, szellemi kincsekkel tért vissza Magyarországra. Célja volt sokrétű tapasztalatainak hasznosítása, hogy az elmaradott alföldi népet művelte tegye, kivezesse a középkori sötétségből, a kulturális elmaradottságból. Elfogadta a számára felajánlott másodlelkési állást Szarvason. Csüggesztette, de egyben tettekre is serkentette az, amit itt tapasztalt érkezésekor. Így ír önéletrajzában: „Itt vizsgáló szemmel tekintettem magam körül, kerestem a költők által oly elragadó színekkel festett falusi élet egyszerűségét, és találtam együgyűséget, ostobaságot, gonoszságot, röghöz kötöttséget és hiányt még a legszükségesebb dolgokban is.”

Elkötelezett munkássága megváltoztatta a település életét. Megtervezte a jelenlegi városképet, a sakktabla szerű elrendezésű utcákat. Felismerte az öntözés jelentőségét. Fásítási és talajjavítási kísérletei mellett az Alföld fásításával is foglalkozott. Számos, a fejlődés irányába ható megoldást vezetett be a gyakorlatba. Ez a munkálkodás tekinthető a jelenre is ható, országosan ismert agrárgazdálkodás és agrároktatás alapjaként. Ilyen hagyományokra alapozódóan jöttek létre a XX. században tudományos központok Szarvason az öntözés, a halászat és rizstermesztés területén.

Felsorolt tevékenységei mellett kiemelt figyelmet fordított a tanítás feltételeinek létrehozására. Tervei alapján iskola épült, amelynek tanulói közül többen jelentős szakmai utat jártak be a XIX – XX. század folyamán. Nevük különböző tudományterületen vált ismertté. A Tessedik Múzeum falán látható domborművekre tekintve megismerhetjük a kiemelkedő, szakterületükön jelentős eredményeket felmutató valamikori szarvasi „deákokat”.

- ❖ Hoitsy Pál 1850–1927. csillagász, szemészorvos, országgyűlési képviselő
- ❖ Szontagh Tamás 1851–1936. geológus, aki felismerte a bauxit értékét, gazdasági jelentőségét
- ❖ Chovan Kálmán 1852–1928 zeneművész
- ❖ Inczedy László 1855–1905. író, költő
- ❖ Bartóki József 1865–1928. író, földművelésügyi államtitkár
- ❖ Dr. Melich János 1872–1963. nyelvész, egyetemi tanár, akadémikus
- ❖ Székely Mihály 1885–1959. gépészmérnök, repülőgép-szerelő, berepülő pilóta
- ❖ Dr. Palov József 1920–1998. A Tessedik Sámuel Múzeum alapítója, néprajzi és régészeti anyagok gyűjtője



TÖRTÉNELMI EMLÉKEINK MEGŐRZÉSE

A magyar történelem krónikája számos megrázó eseményt tart számon, amelyeknek megtörténte az egyszerű emberek sokaságát állította kényszerhelyzet és további, életüket meghatározó súlyos döntés elé.

1722. július 23. napjától, a szlovák telepesek első csoportjával népesítették be az Alföld lakatlan pusztaságát a török hódoltság megszűnése után. Ekkor kezdődött a legújabb kori Szarvas története.

A Szarvasra érkező szlovák ősök nevét hiteles dokumentum alapján olvashatjuk az emlékmű kemény fémből készült, mégis szépen leomló, selyemnek látszó drapériáján.

LETELEPEDÉSI EMLÉKMŰ

Szarvas város újra telepítésének 280. évfordulóját ünnepeltük 2001-ben. A megemlékezés programjának kidolgozója és szervezője Mótyán Tibor volt. Az előkészületekben részt venni megtisztelő feladat volt számunkra! Egyesületünk képviseltette magát, több alkalommal volt egyeztetés az emlékmű helyének és a Történelmi Emlékút vonalának és „állomásainak” kijelöléséről, valamint az erdélyi testvértelepülésektől ajándékba kapott székelykapuk felállításának helyéről. Két évtized elteltével megállapíthatjuk, hogy nem volt hiába az a sokszor heves vita! Városunk szülötte, Lestyan Goda János szobrászművész és Ladislav Sabó szlovák szobrászművész alkotta meg az Ótemplom előtt álló egyedi emlékművet, valamennyi szarvasi tetszésére. Egyedi, mert arról a helyről gördítették az óriási, természetes sziklát Szarvasra, ahonnan valamikor szlovák őseink érkeztek városunkba. A Történelmi Emlékút felújítási munkálatai még váratnak magukra. Az emlékút sokaknak kedvelt sétáló, futó útvonala, fontos lenne idegenforgalmi vonzerejét mielőbb fejleszteni. A népművészek által faragott székelykapuk a bejáratát jelképezik a Trianoni emlékműhöz vezető útnak, amely a szép és kedvelt ligetet, a Kacsató környékét szeli át.



Az emlékmű felavatásának napja a 2001. évtől a Város Napja. Az évforduló ünnepélyes eseménye a városért sokat és jól dolgozó polgárok munkájának nyilvános elismerése.

CERES ISTENNŐ SZOBRA

Egyesületünk munkálkodásának kezdetén igazi városszépítő feladatra nyílt pályázati lehetőség.

A Ceres-szobor áthelyezésének költségére pályáztunk. A szobrot a valamikori nagy piactéren az I. artézi kút díszeként ismerték és szerették meg a szarvasiak. Amikor a piacot megszüntették – építkezésnek átadva a területet – a kutat nem zárták el. Mivel állandó kifolyása volt, a kút kimerült, a szobrot pedig Bolza Pál kastélyának parkjában, a Körös holtág partján állították fel. A hely hangulata, elegáns parkja – több évtizeden keresztül – méltó volt a földművelés istennőjének, Ceresnek szobrához.

2000-ben a Fő téren is változást hozott a történelem, és az ott álló ifjú gárdista hősök szobrát Ceres istennő alakja váltotta fel, megváltoztatva ezáltal a tér hangulatát. A háttérben lévő iskola 1928-ban épült, nem iskolának, hanem árvaháznak, részben közadakozásból. A Fő tér gondozott parkjával méltó központja Szarvasnak. A felújított, négy kifolyóval működő szökőkút elsőként kapott térvilágítást városunkban, azóta este is különösen szép, hangulatos látványt nyújt.



Emlékezetes fotók készülnek a nemes vonalú építmény közelében. A téren pihenőpadok csalogatják a szarvasiakat leülni, megpihenni, és a Fő tér szépségében gyönyörködni.

EMLÉKMŰ A II. VILÁGHÁBORÚ SZARVASI HŐSEINEK TISZTELETÉRE

1993-ban városunk hosszú hónapokig tartó rekonstrukciója éppen befejeződött, elvonultak a gépek és a munkások, akik valóban verejtékezve dolgoztak egész nyáron a befejezés véghajrájában. Egyetlen pontja maradt érintetlen a Vajda Péter utca első szakaszának, amelynek elhanyagoltsága még inkább szembetűnő volt a felújítási munkálatok befejezése után.

Az Ótemplom mögötti kis téren már két évtizede állt az egyedi, akácfa törzsből készített emlékmű, amelyet Mihály Árpád, szarvasi születésű szobrászművész alkotott a szarvasi hősök tiszteletére. A terület azonban gondozatlan volt! Az Evangélikus Ótemplomban sok iskolai és egyházi rendezvényt tartanak, valamint esküvők vendégei látogatnak el oda az ünnepélyes alkalmakra. Az újonnan, térkővel burkolt utca látványához hasonlítva, szükségesnek látszott javítani a 200–300 négyzetméternyi terület állapotát is.



Meghívtuk az alkotóművészt, tanácsát kértük az emlékmű környezetének felújításához. Egyik fontos feladat volt, hogy az ünnepek alkalmával oda szánt kegyeleti csokrokat hogyan lehetne a legstílusosabban elhelyezni az emlékmű közelében. Többféle megoldáson gondolkoztunk, de a művész által ajánlott virágtartó kialakítása valamennyi ötletnél eredetibb volt. A katonaviselt művész gondolata a háborúért életüket áldozó hősökre irányult, akik az ágyúk csövéből kirepülő lövedékek által okozott sebekben haltak hősi halált. Most, amikor békében élünk, az ágyúcsövek lövedékei lettek az emlékezés és tiszteletadás virágainak tartó edényei.

Kéréssel fordultunk Babák Mihály polgármesterhez, támogassa a terület megújítását. Az Ótemplom esperese, Lázár Zsolt felajánlotta a templom építésekor használt és azóta is őrzött vörös mészkő lapokat. Három lövedék virágtartóvá alakítását a Szűcs Egyéni Kft. vállalta. A KOMÉP Kft. a zöld felület megújítását, két ülőpad elhelyezését végezte el. 2014 októberében Lázár Zsolt esperes úr és Horváth Z. Olivér lelkész úr egyházi áldásával, valamint Nánási Attila szavalatával avattuk fel a megújult kegyeleti parkot. Sokan gyűltünk össze, érintett hozzátartozók, diákok, együtt tisztelegtünk hőseink emléke előtt.

Az Ótemplomhoz tartozó park méltó helyévé vált az itt rendezett egyházi és iskolai rendezvényeknek.

Igazi összefogás eredménye az emlékhely környezetének megújulása!



A tisztelet kifejezése csak méltó környezetben hiteles.

ÉRTÉKEINK MEGŐRZÉSE

A környezetünkben fellelhető régi épületek és műszaki berendezések látványa, ma is hasznosítható működése, vagy a díszítő művészet remekművei sokszor elgondolkoztatnak a régen alkotó mesterek szaktudásának magas minőségéről. Tiszteletet érdemelnek!

VÉDETT ÉPÜLETEK

Az évszázadok viharai nem kímélték Szarvas épített környezetének elemeit. Nem büszkélkedhetünk jelentős számú, a város múltját idéző régi építésű lakóházzal, középülettel. A legismertebb épületek, a Bolza-kastély és Mitrovsky-kastély országos védettségűek, csakúgy, mint a Lengyel-palota, jelenleg Polgármesteri Hivatal, az Ótemplom és Evangélikus Újtemplom, a Szent Klára Római katolikus templom, a Szárazmalom, a Granárium és több lakóház is. Összesen *huszonhét, Országosan Védett Műemlék* épület található városunkban. *Helyi védettségű* épületeink listája gazdagabb, összesen *ötven* különböző használatú épület található Szarvason. A felmérést és minősítést Tokár György építész végezte.

Utcáinkon sétálva megpillanthatunk néhány, figyelmet érdemlő építményt, de elhaladva mellettük, nem gondolunk értékükre. Elhatároztuk, hogy figyelmet ébresztünk kiemelt épületeink iránt, jelöléssel. Stílusos, elérhető árú megoldást kellett találnunk. Korlátozott anyagi lehetőségünk volt, emiatt csak az önkormányzat használatában lévő tizenhárom épületet vontuk be tervünkbe. Novák István, akkori főépítészünk ajánlotta Karsai Ildikó grafikusművészt a tervezéshez. Alaposan átgondoltuk a jelölés módját, motívumát, anyagát. Többszöri beszélgetés alapján elkészült három változat az égetett cserép anyagú táblákból. Ezek képét „Ismerjük meg, mutassuk be!” címmel Múzeumunk előterében mutattuk be a múzeumlátogatóknak. A szarvasiak együttműködését kértük, választhattak a változatok közül. A szarvasagancsra emlékeztető motívumra szavaztak többen. Célunk megvalósításához az Önkormányzat anyagilag hozzájárult. Köszönjük!



ARTÉZI KÚT A VALAMIKORI III. KERÜLETBEN

A Damjanich és Wesselényi utca sarkán áll az 1900-as évek óta az egyetlen megmaradt kút felépítménye. Réges-régen nem ad már vizet!

Az idő vasfoga látszott az építményen, elhatároztuk, hogy korát, valamikori hasznosságát tisztelve állagmegóvó beavatkozást indítunk, amihez segítő partnert kerestünk.

Amikor a kutat szolgálatba állították, a lakosok vízhasználata töredéke volt a mainak. Az akkori hirtelen érkezett vízbőség öröme néhány évtized alatt fokozatosan eljutott a korlátlan vízfelhasználásig, mintha az sose fogyhatna el! Történelmi léptékkel mérve rövid idő, csak száz év telt el, és a víz esetleges hiányára ma már félve gondolunk. Napjainkban mindenki tudja, hogy szükségszerű a tudatos vízfelhasználás! A környezettel harmóniában élni akaró embernek gondolnia kell a felelőtlen vízfelhasználás következményeire, és mindenkor tenni kell az általános vízhiány elkerülése érdekében.

A víz csak akkor folyjék, amikor takarékosan használjuk!

A XX. század első évtizedeiben városunkban több jellegzetes, a képen látható felépítmény állt, amelynek kútja négy csövön át ontotta a selymes artézi vizet. Igaz, sokkal később derült ki, hogy a selymes érzés a magas arzéntartalom következménye, és emiatt a víz egészségtelen. Több hasonló kút üzemelt a városban, de az 1950-es évekre elapadtak, és nem láthatók a felépítmények sem. Kivételes szerencse, hogy ez az egy megmaradt emlékként. Elveink szerint feladatunk az ilyen értékek megmentése az utókor számára. A vállaláshoz anyagi alap, segítőkész szakemberek és jószándék szükséges. Sovány Mihály vállalkozó támogatásával, valamint Demeter Zoltán kőfaragó mester közreműködésével az építmény oldalán néhány mondatos ismertetőszöveggel adjuk mindenki tudtára, hogy valamikor forgalmas pontja volt ez a városnak, sokan jártak ide vízért, és miközben megteltek a vízhordó edények, megbeszélték örömeiket és bánatukat is.



Amikor én még kis srác voltam... címmel dr. Kutas Ferenc hiteles visszaemlékezése jelent meg a Szarvas és Vidékében, Szivárvány című rovatunkban 2013. május 30-án. Az írás részleteivel tudjuk felidézni a vízellátás kezdeti gyakorlatát. „A korabeli Szarvas jellegzetes járműve volt a lajtos kocsi. Ez egy kerekekre szerelt hordó, lovak húzták. A bakon ülő „lajtos” egy tülökkel jelezte az utcasarkokon, hogy „Itt a friss víz!” Az asszonyok, de főként a gyerekek kannákkal mentek a hordó csapjához, és pénzért vették a vizet.

Ezért kellett a vízzel takarékoskodni. Ezek a kocsik leginkább a Piac téri kúton „tankoltak”. A Piac téren 1891-ben fúrták az első artézi kutat. Főzésre, mosásra, ivásra az artézi kutak vizét használták. Olykor egy órát is kellett a sorban állni, hogy vízhez jussunk!”

TRANSZFORMÁTORHÁZAK

Városunk életében a XX. század talán legjelentősebb épületeit még ma sem tekinthetjük „csak” ipari műemléknek, mert 1913-óta szüntelenül szolgálnak minket, itt lakókat.

A villanyvilágítás megvalósításával 1908-ban kezdtek foglalkozni a település vezetői Szarvason. Az akkor még község besorolású településen 1913-ban gyulladt fel a villanyfény. 1890-es évekig, csak a Körös mellett álló Községházán világított egy mécses. Az első utcai közvilágítást biztosító petróleumlámpák az 1870-es években jelentek meg, majd számuk évről évre néhány darabbal emelkedett. Októbertől ápriliséig világítottak, takarékosan kihasználva a természet nappali és sötét periódusát. Gyújtásukat, oltásukat, karbantartásukat bádigosok, vagy az üzemeléshez használt petróleumot forgalmazó kereskedők végezték.

Az első években csak éjszaka volt áramszolgáltatás. A kapcsolást szerelők végezték. Esténként bejárták a nyolc transzformátorházat és be-, illetve kikapcsolták az áramszolgáltatást. A világháborúk akadályozták a technika folyamatos fejlődését, időnként a már használatban lévő, az áramszolgáltatás hőskorában használatos kábeleket háborús feladatok biztosítására kellett leszerelni. Többszöri megtorpanás után, a helyreállítást követően a lámpák fénye 1945 június első napjaiban gyulladt ki ismét Szarvason.

Napjainkban már csak négy építmény, négy transzformátorház idézi a hőskort. Folytonos, több mint százéves szolgálatukról tudomást sem véve küllemükkel nem törődtek az üzemeltetők. Az utóbbi években az E-ON Zrt. az illetékes, hogy a használatuk mellett a műemlék értékű épületeket karbantartsa. Néhány éven át kitartóan, a céghez eljuttatott kéréseink alapján, és Gróf Sándor területi képviselő támogatása eredményeképpen a transzformátorházak felújítása megtörtént. Külön örömet jelent, hogy a kivitelezés minőségi munkával, megfelelő színek használatával valósult meg.

A felújítás fogadtatása a lakosság részéről sok-sok pozitív visszajelzést eredményezett, és bebizonyosodott, hogy városunk értékeinek megőrzése az itt élő emberek többsége számára fontos!

A történeti visszatekintést Palov József: Adatok a szarvasi közvilágításról című írásából idézzük.



ÓTEMETŐÉRT ALAPÍTVÁNY

2005-ben jött létre az Alapítvány, amelynek alapító tagja Egyesületünk is. A kuratórium elnöke Kepenyés György. Egyesületünk a megelőző időszakban is próbált a temetőben látható hiányosságokon javítani. Az eltelt éveket tekintve megállapíthatjuk, hogy a sok fáradozás, elvégzett munka lassabban válik eredménnyé, mint szeretnénk, de érzékelhető a fejlődés, törekvés a körülmények javítására.

Mi, városszépítők többféle módon próbáltuk a temetőkultúrát fejleszteni. Gondoskodtunk a sírápoláshoz alkalmas szerszámokról és az öntözőkannáról is a kút közelében. Bizakodtunk, hogy sokáig használhatják azok, akik hozzátartozóik sírját szépítenék, ápolják, csakis a sírkertben! Az Ótemető esztétikai fejlesztéséről, annak fontosságáról és módjáról előadást szerveztünk. Az akkori Kertészeti Főiskola főigazgatója, dr. Lévai Péter vetített képekkel mutatta be más országok temetőiben látható díszítési stílusokat, és mutatott rá a tartósan rendezett állapot fenntartásának tudnivalóira. A képek tanúsága szerint más országokban nem a beton síremlékek építését tartják követendőnek, a növényzet tudatos telepítése, tartós díszítő értéke és a sírhely körüli rendezett környezet megtartása a fontos. A természet körforgása nyilvánul meg a kopjafás temetőben. Az ember életének emléke két emberöltőn át marad meg szerettei, barátai körében, a sírhant később fokozatosan ismét a természet részévé válik.



Az emberek kegyeleti kultúrájának hiányossága a legfőbb gond. Nem veszik észre helytelen, tapintatlan viselkedésüket a temetőben. A sírok elhanyagolása, hangoskodás és más sírok állapotának rongálása, szemtelenség gyakori jelenség.

Civil összejevetelt tartottunk 2012-ben, hogy észrevételeinket, a gyakori panaszokat összefoglalva továbbítsuk az illetékesek felé. A fórum megállapítása egyértelmű „csak akkor változhat a temetők állapota, ha a fenntartó a rend-

szabályok betartatását folyamatosan biztosítja. A kegyeleti kultúra alapvető rendszabályait már gyermek korban meg kell tanítani”. A temetők állapotának jelentős javulásáig még sok tennivalónk van, de bízunk temetőkultúránk fejlődésében!

Az Ótemetőért Alapítvány tesz annak érdekében, hogy temetőnk állapota javuljon. 2013-ban a kuratórium elhatározta gömbkőrös fasor telepítését. Egyéni adakozásból, civil szervezetek költségvállalásával Kepenyés György elnök vezette a telepítés munkálatait. Szintén neki köszönhető a gazdátlan emlékművek összegyűjtése, sorba rendezése is. Ezzel méltó módon őrizzük a régen elhunyt szarvasiak emlékét és nevét. A gazdátlan emlékművek már nem az elvadult cserjék, gyomok dzsungelében hevernek.

VÁROSSZÉPÍTÉS

A városszépítés sokrétű feladatai közül bemutatunk néhányat, amelyekkel kiemelten foglalkoztunk.

A MI PIACUNK! „Az ismeret is gyógyító erő!”

Piacunk dekorációját hosszú ideje terveztük. Nem gondoltunk feltűnő, díszes dekorációs elemekre, más szándékkal és mondanivalóval járultunk hozzá piacunk folyamatos fejlesztéséhez. Napjainkban reklámok tömege harsog, és bombáz mindnyájunkat, ezért nem a vásárlásra buzdítás volt a célunk.

Plakátjainkkal a tudatosság irányába kívántuk fordítani a vásárlók figyelmét. Tudjuk, gyakran hallhatjuk, hogy honfitársaink jelentős része túlsúlyos, táplálkozási szokásaink gyakran betegségeket okoznak. Már gyermekkorban meg kellene tanítani, és betartani az íratlan szabályokat, hogy megelőzhető legyen az elhízás, és az azt követő nehéz fogyókúra időszaka.

Egészségünk megtartásához a mindenki által ismert általános szabályokat kívánjuk kiegészíteni olyan ismeretekkel és tudnivalókkal, amelyek hasznosak egészségünk megőrzésében, segítséget adnak azoknak is, akik már valamilyen egészségkárosodás nehézségeivel küzdenek.

Természetesen az is célunk, hogy piacunk felzárkózzon más piacok rendezettségéhez, tartalmas, és vevőket csalogató hangulata legyen. A „keresgélés” helyett a dekoratív portálok hívják fel a figyelmet a szép, friss árura! A poszttereket a MEMO ART Reklám Stúdió készítette. Pozitív hozzáállással, türelemmel, véleményünket figyelembe véve alakítottuk ki az egyszerű szerkezetű, áttekinthető, igényes, színes tablókat. Számukat nem tekintjük véglegesnek, további tablók készítéséhez, frissítéshez szívesen fogadjuk a lakosság véleményét és ötleteit.

Szakirodalom segítségével választottuk ki azokat a zöldségeket, gyümölcsöket, amelyek a táplálkozástudomány szerint kiemelkedő mennyiségű, vagy magas élettani hatású tápanyagokat tartalmaznak. Valamennyi, a tablón látható zöldségről és gyümölcstről megtudhatjuk, hogy miért hasznos a fogyasztásuk, milyen kedvező hatásaik vannak egészségünkre, milyen

betegségek leküzdésében fejtenek ki kedvező hatást. Sorra vesszük a képen látható zöldségek és gyümölcsök jellemzően fontos vitaminjait. A „Jó tudni!” cím alatt olyan ismereteket közvetítünk, amelyek az áru kiválasztásakor, döntésünkönkor vannak segítségünkre. Összefoglaló tabló mutatja a hazai zöldségek és gyümölcsök természetes érési idejét. Vagyis az adott időszakban vásárolt áru akkor tartalmazza a legfinomabb ízeletet, a legtöbb értékes tápanyagot. Kedvenceinket érdemes az érési időszakban vásárolni és fogyasztani, nem „elcsábulva” a szép látványt mutató, de alig érett, a szállítás alatt kényszerérett, ízetlen áruktól.



A megvalósítás költségét saját erőnkön kívül a Pioneer Hi-Bred Zrt. és Szarvas Város Önkormányzata támogatásával egészítettük ki.

A mi piacunk közkedvelt, hetente egyszer-kétszer ki kell oda menni friss zöldségért-gyümölcsért, virágpalántáért, no meg, hogy sok ismerőssel találkozunk! Mi szarvasiak is, még inkább az idegenek könnyebben tájékozódna, ha a standokat valamilyen találó elnevezéssel, csalogató mondattal, tetszőlegesen jelölnék. Sokszor nehézkes esetleg nevetséges magyarázkodással tudunk útbaigazítást adni, vagy idegenként megtalálni a keresett helyet.

Vonzó megjelenésű standokra már láthatunk jó példákat. A „mézesekek” közül elsőként alakították ki ízléses kirakatukat Szironyék és Szvákék. Bizonyára felfigyelnek kínálatukra a vásárlók! Medvegy Mihály biokertész tanúsítványát jól láthatóan helyezi el szőlővel, gyümölcscsel megrakott asztalára, amely csalogató a biotermékek fogyasztói számára.



„Marcsi házas ízei” feliratot olvasva rögtön a szépen csomagolt, házi készítésű árukra tekintünk. A roskadozó asztalon jut hely a barkának, néhány szál virágnak is, egész éven át! Mindenre van figyelve, igénye, mert „Imádom ezt a munkát csinálni!”– mondja.



A KOMÉP Kft. piaci boltjában sokféle termékkel teremtette meg népszerűségét! Különböző egyedi, figurális fából készült termékeivel és friss zöldségválasztékával lepi meg a vásárlókat.

Mi, Városszépítők azt szeretnénk, ha a mindig friss áruφέléseget, minél igényesebben kialakított árusító helyen vásárolhatnánk kedvelt piacunkon!

A SZARVASIAK TUDTÁK, HOL TALÁLHATÓ A MÁV ÁLLOMÁS, DE MÁSOK?

Több év telt el azóta, hogy a 44-es út és a sorompóhoz közel eső területen egy bakterház romját láthattuk évekig. Megírtuk az illetékeseknek, akik nem biztattak a lebontással és a romok eltakarításával, de a panaszos levél ennek ellenére elkészült. Majd a romos épület is eltűnt, ennek nagyon örültünk!

Érdeklődő idegen kérdezte egyszer, hol van a vasútállomás. Tájékoztatást kapott, hogy nem rövid, de egyenes út vezet oda, és a lapos, szocreál épület merőlegesen helyezkedik el az utca végén. „Úgyis ki lesz írva!” – mondta. Meglepte a válasz: Nem, nincs kiírva! Ez a kis epizód levélírással ösztönzött. A Szegedi MÁV Igazgatóság részére leírtuk alapvető igényünket sok utazni szándékozó ember nevében, hogy legalább minimális szinten tájékoztatást kell adni a vasútállomás létéről, amire legjobb megoldás, hogy egy felirat hirdesse, ez a VASÚTÁLLOMÁS. Elkészült, felszerelték. Kis idő múlva más MÁV munkatársak is meglátogatták állomásunkat, és beavattak a MÁV tervezett nagy beruházásaiba, épületek felújítását is említették. Természetesen kihasználtuk a személyes találkozást sok negatív észrevételünk elmondására, amit a MÁV munkatársak jogosnak találtak, elfogadták, és ígéretet tettek a változtatásra.

Karácsony közeledett, amikor az egyik napon kétméteres fenyőfa, díszített váróterem, tisztaság, kellemes környezet fogadta az utazókat. A meglepetést az ott dolgozók közössége hozta létre! Felosztva a feladatokat mindnyájan kivették részüket a munkában. A pénztár helyisége is tiszta, rendezett, növényekkel díszített volt. Jó betekinteni a pénztárba jegyvásárláskor. Aki figyel munkakörnyezetének rendezettségére, az a munkáját is pontosabban, kulturáltabban végzi. Nagy örömünkre nem ért hamar véget a pozitív változás! Vasút-állomásunk vezetője, Sárvári Attila – több állomás vezetője is – igényes környezetének állapotára. A váróterem mindig tiszta, az épület melletti területről eltűntek az ottfelajtott, használhatatlan tárgyak, a kerékpároknak is van tárolóhelyük. Több, jól olvasható szabály található a váróteremben, ami egyértelművé, tudhatóvá teszi, hogy a nem megfelelő viselkedés milyen következményeket von maga után.



Néhány tavaszon különböző egynyári virágok palántáival járultunk hozzá az épület, és peron díszítéséhez. Elmondhatjuk, hogy több év óta mindig gyarapodik a virágládák és a benne lévő szép virágok száma, még az épület ablakait is muskátlis virágládák díszítik. A visszajelzések, amelyeket az utazóktól, vagy a villám-látogatóktól kapunk, azt igazolják, hogy a rend, a vasúti dolgozók öltözet, a külső-belső dekoráció az ott

szolgálatot teljesítők belső igénye az átlagosnál sokkal magasabb szintű.

Legnagyobb örömünk, hogy Szarvasra látogató idegenek megjegyzik: kellemes megérkezni a szarvasi állomásra!

Köszönjük!



Évekig ilyen volt



Ma már ilyen



A rendbetétel aktív közreműködői



A Szarvasra érkezőket méltó környezet fogadja

IDEGENFORGALMI TÁJÉKOZTATÓ TÁBLÁK

Elindítottuk a városban elhelyezett, nagy felületű, szolgáltatásokat hirdető **idegenforgalmi táblák tartalmi és esztétikai változtatását** az ABC és a Halászcserda közelében. A megújítást indoklotta, hogy Szarvast egyre több turista kereste fel. A régi táblák már erősen kopott állapotúak voltak, és az olvasható hirdetések többsége már nem volt helytálló. Számos új szolgáltatás indult a 90-es években. A KOMÉP Kft. és a DEKOR LABOR végezte a felújítást. A hirdetés lehetőségét felajánlottuk a régi és többnyire új vállalkozások számára. A felkínált hirdetési helyek elegendőnek bizonyultak akkor. Ebben az évben újultak meg ismét a hirdetőtáblák, utóbb a Turisztikai Desztinációs Menedzsment, TDM közreműködésével.



VIRÁGOSÍTÁS

Munkánk során többször beszélgettünk arról, hogy milyen fontos egy-egy cég vagy üzlet külső megjelenítése! Áruködi a tulajdonos vagy üzemeltető igényességéről. Könnyebben térünk be oda, ahol a kirakat, a portál díszítése, vagy éppen az aktuális ünnep hangulata, tisztasága hívogat, de nem elhanyagolható a benti fogadtatás sem!

Hirdettünk egyszer **adventi kirakatversenyt**. Oklevéllel fejeztük ki köszönetünket azoknak, akik ízléses, igényes dekorációval várták a vásárlókat. Örömmel fogadták, hogy észrevettük igyekezetüket.



Az Alkotmány utcai „Kis ABC” évek óta futómuskátlival teli ládákkal díszíti a kirakatának párkányát. Öntözik, télen óvják a növényeket, majd tavasztól őszig szép látványt nyújtanak a vásárlóknak. Figyelnek a bejárat rendjére, tisztaságára is! Köszönjük a vásárlók nevében!



Tapasztalataink szerint **gumi-szervizek környezetében** nem szokásos a virágoszlopok és a virágládák látványa. A Csabai úton, – városunkból Békéscsaba felé menet – igényes környezet, pompázó virágoszlopok, virágos ablakok és nyírott fű veszi körül a Frankó Kft. Gumiszervíz műhelyét! Jó ezt látni! A tulajdonos magát is minősíti környezete tükrében!

Köszönjük fáradozását az ügyfelek nevében!

Szarvason járva több utcán láthatóak-szép számban-rendszeresen ápol, igényesen kialakított zöld vagy virágos felületek az ingatlanok előtt. Látható a rendszeresen elvégzett munka eredménye. Hallható a panasz is, gyakran megtörténik, hogy a szép látvány nem fékezi a rongáló, szemetelő kedvét. Szerencsére sokkal többen vannak a kertészkedő kedvüket nem veszítő, szép környezetet igénylő városlakók!

Elismerésünk kifejezésére a **Köszönő kártyánk** van segítségünkre. Személyes találkozás hiányában a postaládába bedobott kártya az üzenetünk. Néha szerencsénk van, mert éppen munkálkodás közben tudjuk megköszönni a kertészkedők fáradozást. Bízunk benne, hogy örömet szerzünk jelzésünkkel a szép környezetért.

A városszépítés iránti figyelem felkeltését az általános iskolás gyerekek csoportjában **Jegyzetfüzet** ajándékozásával kívántuk elősegíteni. Az évente megrendezett rajzórai munkák gyűjteményéből válogattunk, amelyeket a Jegyzetfüzet lapjai közé fűzve mutattunk be. Szándékunk szerint Örömet szereztünk az alkotóknak és a füzet használóinak is.



PARKOSÍTÁS

A városi parkoknak egyre nagyobb szerepük van abban, hogy az urbanizálódó és iparosodó világban a fejlesztések mellett természeti környezet maradjon az emberek közelében. A zöld növényzet nem csak szemet gyönyörködtető, de sok élőlénynek élőhelyet biztosít, és a levegő minőségére gyakorolt pozitív hatása sem elhanyagolható. Egyesületünk kiemelt fontosságúnak tartja, hogy hozzájáruljon Szarvas város parkosításához, a pihenés és a környezet minősége szempontjából is fontos zöldövezetek megőrzéséhez és fejlesztéséhez.

DEÁK FERENC UTCA ZÖLDÍTÉSE

A városrekonstrukció emlékezetes mega projektje „mini projekteket” is tartalmazott. Ilyen program volt a Deák Ferenc utca középső, zöld területének növényesítése. Civil szervezetek és a lakosság közreműködésével végeztük el a feladatot egy napfényes őszi hétfőn. Népes társaság érkezett a helyszínre, szerszámokkal, lelkes hangulatban. A Nagycsaládosok Egyesülete, Mozgáskorlátozottak Egyesülete, az Aranykor Nyugdíjas Egyesület csatlakozott hívó szavunkra. A fiatalság képviselői is részt vettek a munkában, a Székely Mihály Szakképző Intézet tanulói, sőt, néhány kisiskolás is csatlakozott.

A díszkörtefák és a kúszó tuják beültetését a KOMÉP Kft. végezte, a mi feladatunk a talajtakaró növények ültetése volt. Gyorsan kialakultak az együtt dolgozó csoportok. A feladatot pár óra alatt elvégeztük. Ekkorra meg is éhezünk! Szokásos friss kenyérből „készített” zsíroskenyér hagymával, és meleg tea volt az ebéd. A Deák Ferenc utca mai képét és a díszkörte sor szépségét látva felidézük a zsörtölődő kritikákat, amelyek az utca régi fáit és növényzetét akarták megtartani.



A díszkörte sortól szépségben nem marad el az élől virágos növényekkel teli járdaszegély! Minden évszakban díszítik az utcát! Közművezetékek futnak a felszín alatt, erre a helyre fát nem lehet ültetni. A Deák Ferenc utca látványát mindenki szereti. Gyönyörködünk a díszkörtefák szépségében, a mindenkor dekoratív talajtakaró virágos növényzetben. A gépkocsiknak is biztosított a parkolás lehetősége. Nappal is szép, de az esti megvilágítás a város egyik legszebb utcájává varázsolja a Deák Ferenc utcát!

VÍZI SZÍNHÁZ PARKJA

A Vízi Színházat jelentős kulturális és közösségi helyként fogadták a szarvasiak a szívükbe 2011-ben!

Egyszerre sok-sok élményben volt részünk estéről estére. Különleges volt belépni a nézőtérre, a liget gyönyörű látványa megállásra kényszerítette a belépőt. A lelkes színészek által bemutatott darabok élménye és az önkéntes, vendégeket fogadó házigazdai feladat együtt vonzzák a közönséget estéről estére a megnyitás óta. Mint a legtöbb, éppen elkészült épület esetében, a színház parkjának is csak kezdeményeit láthattuk a megnyitáskor. A következő tavaszon egy halk hívó szavunkra spontán létrejött a civil szervezetek és a színház szeretői informális, csak a parkosításra szerveződött csapata. Egy hétvégére közösen végzendő parkosítást szerveztünk. A növénytelepítési tervet Szíjártó Péter készítette, a technikai előkészületeket, az öntözőrendszert a KOMÉP Kft. biztosította, amely feltétele volt a szép gyepek és park kialakulásának. Az elültetett növények költségét is közösen adtuk össze. Az eltelt évek alatt a park látványa egyre szebb. A növények jól érzik magukat, a rendszeres gondozás, az öntözés eredménye meglátszik. A színház népszerűsége töretlen, ezt a műsoron lévő darabok biztosítják, de a szép környezet is fontos a színházlátogatók számára.

A park jelenlegi képe a KOMÉP Kft. közel egy évtizedes szakszerű telepítési és gondozási munkájának eredményét mutatja.



ERZSÉBET-LIGETI TANÖSVÉNY

Az ötlet egy főiskolai szakdolgozathoz született, amely Szrnkáné Solymosi Rózsa diplomamunkája volt.

A tanösvények olyan bemutatóhelyek, amelyek az adott terület természeti, kultúrtörténeti adottságait, értékeit mutatják be, kijelölt útvonal mentén elhelyezett tájékoztató tablók segítségével.

A XIX. században kialakított Erzsébet-liget vonzza a látogatókat sportolási, természetismereti, közösségi, és pihenést nyújtó adottságaival. Kedvelt kirándulóhelye az óvodásoknak, iskolásoknak, hasonlóan a szarvasiaknak és a turistáknak is.

A sétautak mellett 7 ponton egy-egy állomás grafikai ábrázolással bemutatja az adott helyre jellemző élőlények képét, nevét és más érdekes tudnivalókat is.



Az állomáshelyeknek a látványra jellemző, hangulatos elnevezéseket találtunk ki.: Cinegés, Napsugaras pagony, Denevér tanya, Százzsorszép rét, Alkotóház, Füzes és Örökdő ciprusok.

A természeti értékek mellett egy állomás felhívja a figyelmet a ligetben található Alkotóházra, a Szarvason élt és alkotott Ruzicskay György festőművész munkásságára. A liget bejáratánál található „indítótábla” az Erzsébet-liget kialakulásának körülményeit és más hasznos információkat tartalmaz.

A tanösvény szakmai megvalósításában, 2003-ban dr. Hanyecz Katalin, Tóth Tamás és Pásztor Dorottya működtek együtt. Az állomáshelyek kivitelezését a KOMÉP Városgazdálkodási Kft. végezte.

Azóta már kiegészült az Erzsébet-liget az egyre népszerűbb „Vas-Gyúró” tornapálya egységgel, amely népszerű a rendszeresen sportolók körében. A liget már nemcsak az ünnepi alkalmak helyszíne, naponta futók és erősítő gyakorlatokat végzők sportolnak a kellemes környezetben.

Célunk volt a tanösvény létrehozásával, hogy minél többen sétáljanak végig az ösvényen, fedezzék fel az ismert és még eddig ismeretlen élőlényeket természetes környezetükben. Gyönyörködjenek a színek pompájában, a madarak énekében, a csend nyugalmaiban.

Reméljük, hogy a Tanösvény által közvetített ismeretek, a táblók igényes kivitelezése motiválja a látogatókat az értékek felismerésében és megőrzésében. Bízunk benne, hogy hatásukra a látogatók pozitív magatartása és természet iránti tisztelete is erősödik.



Kis csapatunk nem futni, a tablókat megtisztítani indult a ligetbe!





2013-ban Zöldövezet Díjjal jutalmazták az összefogással kialakított pihenőparkot.

Az elismerés is jóleső érzés, de ezáltal lehetőségünk nyílt a díj összegéből egy másik „parkocska”, a **Hársfaliget** kialakítására. A területet házak veszik körül. Meghívtuk a közelben lakókat, ültessünk fákat, cserjéket a KOMÉP Kft. által előkészített területre. Lelkesen dolgoztak kicsik és nagyok! A fák és cserjék még nem képeznek igazi ligetet, de néhány év múlva árnyékukban hűsölhetnek az ott lakó és az arra járó emberek.



MILLENNIUMI PARK

A civil szervezetek sokféle célt választva lelkesen láttak munkához az ezredforduló évében. Városunk központi részén kívül több helyszín kínálkozott arra, hogy elhanyagolt állapotából változtassuk kulturált, kellemes helyé. Tegyük egy kezdő lépést, amelyet továbbiak követhetnek az ápolat környezet kialakításában. A Benka utca mentén széles zöld sáv fut, amely egyre inkább kellemes, ligetes parkká változik a rendszeres fűnyírás, gondozás hatására. A két évtizede ültetett facsemeték már szép koronát növesztettek, és a kifejlődött cserjék együttesen nyújtanak megfelelő teret a 2000-ben felállított MILLENNIUMI Emléktáblához. Több civil szervezet ötletének megvalósításában a KOMÉP Kft. jelentős segítséget nyújtott. Elvégezte a tereprendezés, gödörásás gépi munkálatait, a civilek és a közelben lakók a növényültetést végezték. Vállalták a növények időnkénti öntözését, amely fontos volt megmaradásukhoz. A „széles zöld sáv” már ligetes ápolat területe az Ótemetőhöz méltó környezetet mutat. A közelben lakók, felnőttek és gyerekek kellemesen időzhetnek, játszhatnak az árnyas lombok közelében.



JOHN DEERE FŰNYÍRÓK A PARLAGFŰ IRTÁSÁRA

A parlagfű évek óta, heteken át tartó kellemetlen tüneteket okoz országsszerte, emberek sokasága szenved tőle.

A növény terjedését megakadályozni rendszeres nyírással lehet. Életképessége erős, magtermése bőséges, a magok csírázó képessége akár húsz évig is kitart. Terjedését megállítani – a totális gyomirtószereket leszámítva – csakis a rendszeres nyírással lehet.

2015-ben a Földművelésügyi Minisztérium pályázatával két John Deere fűnyíróra 4.5 millió forintot nyertünk. A gépeket átadtuk a KOMÉP Kft.-nek üzemeltetésre, amire a pályázat lehetőséget adott. A gépeknek „jó gazdáik” vannak, már ötödik éve 50–55 hektár területet mentesítenek a parlagfűtől idényenként. A fűnyírók használatát pontosan kell regisztrálni, mint általában a pályázati támogatásból vásárolt eszközökét. Munkanaplót kell vezetni, és fotókat kell készíteni a zöldterületek nyírás előtti és utáni állapotáról. Kimutatást kell készíteni a hónap munkanapjain lenyírt területekről, azok helyrajzi számáról és méretéről is.

A nyírások száma bizonyos területeken gyakoribb, másokon ritkább. Összességében 50–55 hektár a lenyírt terület a vegetációs időszakban. Szeptemberben, a szakmai jelentésben beszámolhattunk a zöldterület rendszeres karbantartásáról, amellyel megelőzhető a parlagfűvel fertőzött terület növekedése. Reméljük, hogy ennek következtében az allergiás panaszok csökkennek.



KOSSUTH TÉRI TÖLGYEK

Az öreg tölgyekről egy rosszul értelmezett mondat indította el az aggódó megnyilvánulásokat a szarvasiak részéről. Az intenzív érdeklődés a téma iránt pozitív érzést keltett a Városszépítőkből, mert a város lakóinak érzékenysége természeti értékeink, leginkább a fák irányában egyre erősebb! A sokféle vélemény hallatán csak mélyégi, műszeres vizsgálatokat végző, és elismert szakemberektől kapott szakvélemény alapján cselekedhettünk. Meghívtuk dr. Debreczy Zsoltot és dr. Rácz Istvánt, a Nemzetközi Dendrológiai Alapítvány munkatársait, tanulmányozzák a tölgyek élettani állapotát. Határozzák meg az elvégzendő feladatainkat a tölgyek életének meghosszabbítása érdekében.

Alábbiakban az elkészült szakvéleményből a fák jelenlegi állapotának okait, és a javasolt jobbító kezelési módot ismertetjük.

„A szarvasi Kossuth tér három, 110 évre becsült korú óriástölgye a város építészeti szépségekkel vetélkedő-díszítő eleme. Megkülönböztetett figyelmet érdemelnek!”



Rövid történeti visszatekintés a tölgyekről.

Magyarország vízrendezés előtti térképén, (XIX. sz.) amint az Alföldön és Szarvas környékén is, időszakosan vízben állhattak a mocsári tölgyek, ahogy a nevük is mutatja. Ezt a természetes állapotot a vízrendezés változtatta meg. A folyószabályozás utáni időkben a talajvízszint még mindig magas volt, 1–2 méter körüli. A jelentős talajvízszint csökkenés 30–40 éve kezdődött, abban az ütemben, ahogy a házi kutak szerepét a vezetékes vízszolgáltatás vette át. A vízszint változáskor a Főtéri tölgyeink már 80 évesek voltak! Ennek következtében gyökérzetük alkalmazkodó képessége már nem volt megfelelő a talaj csökkent vízkészletéhez. Az utóbbi évtizedekben ültetett fiatal fák – alkalmazkodva a csökkent vízszinthez – gyökérzetük mélyebbre hatolá-

sával jutnak elegendő vízhez és tápanyaghoz. A jelentős környezeti változás hatását tovább fokozza

korunkban a fák környezetének utólagos megváltoztatása, például a térkövezés, amely sokkolóan hat rájuk. A változásokat a fákon megjelenő, jól látható élettani és morfológiai negatív jelek mutatják. A folyamat a gyökérágak pusztulásával kezdődik, amely a lombfelület csökkenésében, a korona ágak pusztulásában tükröződik.

A negatív hatások megjelenése orvosolható öntözéssel, a víz minél egyenletesebb biztosításával. A fák körüli „tányér” növényzetének öntözése, nem elegendő, mert a víz gyorsan elpárolog. A fák körüli gyűrűben a talaj a taposástól tömörödött, és vízzáró felületként viselkedik. A vízzáró díszburkolat alatt is kialakulhat vízszegénység és hasonlóan káros levegőtlen környezet. A mulcs szerepe közismerten pozitív, nemcsak felülettakaró organikus „díszburkolat”, a talajfelszínt lazítja, élővilággal gazdagítja, szivacsaként szívja fel a csapadékot, és azt fokozatosan adagolja.”

Alapos szakmai véleményt, javaslatokat és indoklásokat tartalmazó tanulmányt készítettek a felkért szakemberek. Ez az írás a témával kapcsolatos általános ismereteket, szem előtt tartandó szempontokat tartalmazza. A mellékelt fotók azt mutatják, hogyan lehetnek színesek a fák alatti mulcsozott területek. Az év minden évszakában virágzó, színes foltokkal díszítő hagymás és más alacsony növésű évelők kellemesen lepnék meg az erre közlekedő, sétáló embereket.



ZÖLD FORRÁS PÁLYÁZATOK AZ ARBORÉTUMBAN 2016–2019

A pályázatra az Agrár Minisztérium Parlamenti és Társadalmi Kapcsolatok Főosztályának kiírása adott lehetőséget.

2016. évben kezdtünk e pályázati sorozat megvalósításához, amelyet a Szarvasi Arborétummal közösen vállaltunk. Az Arborétumban nyaranta, a vakáció idején megtartott, természeti ismeretek átadását, és a természet szeretetét népszerűsítő programoknak hagyománya van dr. Hanyecz Katalin igazgató és Décsei Mónika projektvezető oktatói tevékenységének eredményeként. Évek óta összejönnek az általános iskolai tanulókból álló csapatok, akik ismerősként, sok élmény emlékével kezdik az újabb hasznos és élményekben gazdag napokat a nyári vakációban.

A Zöld Forrás pályázat három évig tartó sorozata – évenként más-más téma köré csoportosítva – biztosított hasznos, „játszva” tanulást a táborozóknak.

1. Zöld lábnyomokon című programunk célja a természeti értékeink megismertetése a környezeti nevelés eszközeivel, amely legfőbb célunk eléréséhez, a környezettudatosság kialakításához nyújt segítséget.

2. Zöldfülű Manó természetgyára címmel természeti értékeink bemutatása, valamint a zöld akciónapok, sokszínű programja zajlott. A Szarvasi Arborétum különlegesen értékes, gazdag hátteret nyújtott a



programokhoz. A nyolc program felöleli az indián tábor keretében készített használati tárgyak, maszkok, díszek készítését. Beszélgetést folytattak a gyerekek, és ismereteiket gyarapították az indián kultúráról. Madárbarát foglalkozás keretében az odú- és madáretető- készítés rejtjelmeivel is megismerkedhettek a gyerekek. A madárodúkat, etetőket pedig az arborétum fáin helyezhették el a gyerekek szüleikkel együtt.

A szülők testi-lelki egészségének ápolásával is foglalkoztunk a különleges környezetben, helyi szakemberek közreműködésével.

3. Környezettudatos témanapok Pepi manó kertjében. Az év elején kiválasztott és meghirdetett „év növénye”, „év állata” megismertetést célozva valósítottuk meg a témanapokat. Célunk volt az ember helyzetének és szerepének hangsúlyozása a természet védelmében. Az aktív egyéni részvétel fontosságát hangsúlyoztuk a passzív szemlélői magatartás helyett.

Valamennyi programban sor került a közös takarítási feladatok elvégzésére a „Szorgos hangyák” program keretében. Meg kell jegyeznünk a szülők és nagyszülők aktív együttműködését a programokban, amely a közös élmény örömeivel vált emlékezetessé a gyerekek és a felnőttek számára is.

Közös programok megvalósítására mindig nyitottak vagyunk!



PÁLYÁZATOK ÖSSZESÍTÉSE 2016–2019

Kimutatás a teljesített ZÖLD FORRÁS Pályázatokról 2016–2019.

2016.

FÖLDMŰVELÉSÜGYI MINISZTERIUM

Parlamenti és Társadalmi Kapcsolatok Főosztálya

ZÖLD FORRÁS Pályázat

Szerződésszám: PTKF/950/2016.

„Zöldülő lábnyomokon”

Természeti értékek megismertetése a környezeti nevelés eszközeivel

Támogatás összege: 785 000 Ft

Teljesítés: 2016. május 7.–2017. május 31.

2017.

FÖLDMŰVELÉSÜGYI MINISZTERIUM

Parlamenti és Társadalmi Kapcsolatok Főosztálya

ZÖLD FORRÁS Pályázat

Szerződésszáma: PTKF/682/2017.

„Zöldfülű manó természetgyára”

Természeti értékeink bemutatása, zöld akciónapok, táborok lebonyolítása a Szarvasi Arborétum foglalkoztató termében rejlő különleges háttérrel

Támogatás összege: 600.000 Ft

Teljesítés: 2017. május 1.–2018. május 31.

2018.

AGRÁRMINISZTERIUM

Parlamenti és Társadalmi Kapcsolatok Főosztálya

ZÖLD FORRÁS Pályázat

Szerződésszám: PTKF/497/2018.

„Környezettudatos témanapok, valamint Zöld Levél gyűjtőprogram Pepi manó kertjében”

Támogatás összege: 700.000 Ft

Teljesítés: 2018. április 4.–2019. május 31.

KAPCSOLATAINK, RENDEZVÉNYEINK

Városi kapcsolataink:

- KÖRÖS-MENTI Turisztikai és Kulturális Egyesület TDM
- Szarvasi Arborétum
- Tessedik Sámuel Kertbarát Kör
- Nagycsaládosok Szarvasi Egyesülete

Kapcsolatunk Városszépítő civil szervezetekkel:

- Békési Városvédő és Szépítő Egyesület
- Budapest-Újpesti Városszépítő Egyesület
- Mezőberényi Városszépítő és Városvédő Egyesület
- Nyíregyházi Városvédő Egyesület

Ismeretterjesztő előadások:

- Beszélgetés városunk művészeti alkotásairól
- Tájvédelem és Várospolitikai
- Gilián Egyesület – Őshonos gyümölcsfajták gyűjteménye
- Temetőnk kultúránk fejlesztéséért
- Kézi tárgyak a tájban, tájépítészet

Támogatóink:

- Adó 1%
- Önkormányzati pályázatok
- Pioneer Hi-bred Termelő és Szolgáltató Zrt.
- Laktárus Kft.

Támogatást adtunk:

- CURIE Természet- és Környezetismereti Verseny – Vajda Péter Evangélikus Gimnázium
- Gál Ferenc Főiskola Gyakorló Intézménye Zöld Óvoda
- Jelentős személyek városi emlékművének létrehozásához

Kirándulások—tapasztalatsere:

- Gödöllő, Kastélymúzeum
- Vácrátót, Botanikus kert
- Fót, Műemlék templom
- Tiszaföldvár, Tiszazugi Földrajzi Múzeum
- Nagykörű
- Csongrád
- Makó
- Szentes
- Balatonfelvidék



Kirándulásainkról



Közös program a Kertbarát Körrel



Az elismerés hangján

Köszöntjük a *Szarvasi Város- és Környezetvédő Egyesület* teljes közösségét megalakulásuk jeles évfordulóján. Körünk őszinte elismeréssel tekint a város értékeinek megmentéséért, a tiszta környezetért fáradozó civil szervezet immáron húsz esztendőes tevékenységére. Munkálkodásuk minősége nem csak a szokványos évi beszámolóikban foglaltakon mérhető le, hanem a szemmel látható, pozitív változásokon is, melyeket a településen figyelmesen járó-kelő ember bizonyosan észrevesz.

Megalakulásukkor megfogalmazott szép és követendő mottójuk, mely szerint *„Szemünk nyitottabb a hiányosságok meglátására, mint másoké, de a szépet, az előre mutató jó szándékot ugyanilyen érzékenységgel vesszük észre”,* tetteikben is hűen tükröződik. Figyelmet szentelnek a város más civil szervezeteinek munkájára, nyitottak az együttműködésre. Így kerülhetett sor a szarvasi kertbarátokkal való kapcsolatra is, mely az ezredforduló utáni években kezdődött. Az együttműködés lehetőségét és formáit kölcsönösen kerestük, alakítottuk. Első sikeres akciónk a települési *kert szépségverseny* volt, amit néhány éven át közösen hirdettünk meg és közösen bonyolítottunk. A verseny több kategóriában zajlott: *gyümölcsös kert, konyhakert és díszkert* illetve *utcafront* vagy *balkon*. Ma is jó érzéssel gondolunk a szorgos kezek munkája által kialakított, szép megjelenésű kertekre és az elismerő oklevelek boldog tulajdonosaira.

Éves rendezvénysorozatunk kialakításánál azóta is igyekszünk egymás szempontjait figyelembe venni, közös előadásokat szervezni vagy egy-egy nagy rendezvényen közösen megjelenni. Fontosnak tartjuk a hasznos együttműködést, a jó barátságot, hiszen a *kert barátai* – úgy véljük – ha kertjüket szeretettel gondozzák, szintén a környezetvédők táborába sorolhatók.

Tisztelt Város- és Környezetvédők, kedves Dr. Váradi Lászlóné Elnök Asszony!

A 60 éves *Tessedik Sámuel Kertbarát Kör* tagsága nevében gratulálok eddigi sikeres munkátokhoz, további, jó szándékú törekvéseitekhez sok erőt, hitet és jó egészséget kívánok.

Szarvason, 2019. október 13-án



Mótyán Tibor
Mótyán Tibor
elnök

ÉVENTE EGYSZER...





AKIKKEL MÁR NEM DOLGOZHATUNK EGYÜTT

BAKOS BÉLA

Bélának rövid idő adatott, hogy folytathassa városszépítő aktivitását társaságunkban is. Főiskolai oktatóként számos témában kérhettük volna segítségét közös feladatainkhoz.

DUDA BENEDEK, DUDA BENEDEKNÉ

Erzsike és Béni bácsi mindenkor készen álltak, ha közösségünknek szorgos kezekre volt szüksége. Civil rendezvényeken, vashulladék gyűjtési akciókban már kora reggel gyártották a szendvicseket, csomagolták a süteményt. Mintha unokáiknak készítették volna, olyan szívesen csinálták számunkra az útravalót. Idős koruk ellenére derűsek és aktívak voltak, fizikai erejük fogytán megmaradtak érdeklődőknek közösségünk iránt.

HALÁSZ RUDOLF

Rudi bácsi hozzáértő fémgyűjtőként csapatot alkotott a székelyes diákokkal, és több alkalommal, sok mázsa vashulladék került a gyűjtőhelyre együttműködésükkel. Szombati napokon csengettek a kapuknál a gyűjtő csapatok. A „bevételt” a diákok kapták, a szarvasiak pedig várták az újabb akciót, hogy megszabaduljanak a többi rozsdás tehertől. Hasznos együttműködésünk a szigorú környezetvédelmi szabályok bevezetése következtében abbamaradt. Rudi bácsi minden közös munkánk aktív résztvevője volt!

HARTAY JÁNOS

János üzletemberekre jellemző racionalitása ellenére támogatónak tartotta lokálpatrióta civil buzgalmunkat. Haszonvas adománnyal, vagy a közgyűlésen fogyasztandó birkával lepett meg minket időről időre. Fehér asztalnál, Jánossal folytatott jó hangulatú beszélgetések emléke megmaradt emlékezetünkben!

HUSZÁRIK MIHÁLY

Mihály közismerten aktív civil volt, úgy is, mint a Lövészklub elnöke. Egyesületünkkel röviddel a megalakulás után a Millenneumi Parkban emlékeztető táblát állítottunk fel, a Benka Gyula utcai zöldterületen. Az addig kezeletlen zöld felület mára már egyre kulturáltabb parkká változik. Termetes fákat és bokrokat ültettünk el a KOMÉP Kft. közreműködésével. A valamikori lófuttató hely egyre inkább parkká alakul, a környéken lakók örömeire.

KISZELY ANDRÁS

András, már gyakorlott civilként, a Kajak Kenu Egyesületben szerzett tapasztalatait tudta felhasználni a Városszépítőknél. Banki szakember volt, a pénzügyek vitelét bíztuk rá, amit lelkesen végzett. Kimeríthetetlen ötleteinek megvalósítását hirtelen támadt hosszas betegsége szakította meg.

Dr. KOVÁCS GYULA

Gyula már főiskolás korában megismerkedett Szarvas szépségeivel, és örömmel csatlakozott egyesületünkhöz. Nagyon elfoglalt, lelkiismeretes szakember volt, de figyelemmel követte és támogatta egyesületünk munkáját a háttérből.

LESTYÁN GODA ANITA

Anita a kezdetektől tagunk volt, fiatalságánál fogva örömmel vállalta az informatikai feladatok végzését, amely pályázatok írásánál, és a megvalósítás folyamatának leigazolásában nélkülözhetetlen volt. Segítségével tudtuk a Martinovics utcai Pihenőparkot létrehozni. A bonyolult adminisztrációs munkát hibátlanul végezte. A park kialakításának munkálataiban férjével és kis gyerekeivel együtt vettek részt. Bízunk abban, hogy együtt fogják használni az otthonukhoz közeli homokozót, kis árnyas ligetet! Betegsége erősebb volt!

PODANI MIHÁLYNÉ

Illdikó szakvezető óvodapedagógusként dolgozott a Gál Ferenc Pedagógiai Főiskola Gyakorló Óvodájában. Érdeklődéssel fordult a város adottságai, környezeti szépségei felé. Lakásuk kertje, utcai környezete is minta volt az arra járók számára. Aktív részese akart lenni a számára fontosnak ítélt tevékenységnek. Egy értékes szakmai és közösségi életút tört meg hirtelen támadt gyógyíthatatlan betegsége miatt.

PRJEVARÁNE MIKUS MÁRTA

Márta, az ismert Óvónéni, jókedvű, közvetlen színes egyéniségével, tettekeszségével bármilyen feladat elvégzésében részt vállalt. Fia, Péter, szintén társunk, munkájából adódóan nem tud rendszeresen jelen lenni megbeszéléseinken, így Márta vitte számára a híreinket és a feladatokat is. Segítőkéz nagymamaként sokszor unokájával együtt vett részt megbeszéléseinken. Elkötelezett volt közösségünk, tevékenységünk iránt. Lelkes, energikus egyénisége hiányzik csapatunknak!

KÖSZÖNET MINDNYÁJATOKNAK!!

NEM FELEJTÜNK TITEKET!

SZARVAS VÁROS TURIZMUSÁÉRT DÍJ

Húsz éves tevékenységünk elismeréseként Egyesületünket az Önkormányzat Oklevéllel tüntette ki. Az elismerés minden közreműködő dicsősége, ennek kifejezéséeként tagjaink egy-egy másolatot őrizhetnek.





TAGJAINK 2020-BAN

Dr. Bakos Jánosné	Kutas Éva
Dr. Bakos János	Dr. Kutas Ferenc
Csasztván Istvánné	Dr. Kutas Ferencné
Csasztván Jánosné	Mihály István
Demeter Edit	Mihály Istvánné
Demeter Péterné	Montvajszkiné Bátor Anna
Duda Benedek	Nagy Sándor
Fekete Noémi	Pjevara Péter
Garai Ágnes	Répási Józsefné
Garai Pál	Szrnkáné Solymosi Rózsa
Galambos Edit Ágnes	Sovány Mihály
Gémes Lászlóné	Sovány Mihályné
Hartay Jánosné	Szécsi Tibor
Hovorka András	Tóth Tamás
Kepenyes Györgyné	Dr. Váradi László
Kóczi Kálmánné	Dr. Váradi Lászlóné



ÖSSZEFOGLALÁS 1999–2019

Mottónk:

Szemünk nyitottabb a hiányosságok meglátására, mint másoké, de a szépet, az előre mutató jószándékot ugyanilyen érzékenységgel vesszük észre.

Dr. Sípos Andrással, Arborétumunk közismert igazgatójával egy kötetlen beszélgetést folytattunk városunk értékes adottságairól. Kritikus véleményünket is elmondtuk, mit kellene tennünk, hogy Szarvas adottságai jól láthatóvá váljanak, szebb legyen városunk. Pár nap múlva megkeresett, a Városszépítő Egyesület elnökeként. Sok más elfoglaltságára hivatkozva megkért, vegyem át a stafétabotot tőle, folytassuk az országban elsők között megalakult civil egyesület elkötelezett munkáját.

Dr. Posgay Elemér volt az alapító elnök. 1983-ban fogtak össze a város szépítéséért lelkesedő és tenni akaró szarvasiak. A szarvasi „Városszépítők” Egyesülete volt a harmadikként megalakult civil szervezet a NÉPFRONT ernyője alatt.

Dr. Sipos András megtisztelő bizalma eredményeként huszonegy fős lelkes csapat alakult. Első ülésünk alkalmával meghatároztuk tevékenységi területeinket.

2000.

A rendszerváltás idején, a települések többsége nem mutatott dekoratív, vonzó képet, így Szarvason is voltak javítandó feladatok. Többféle, kevés anyagi ráfordítást igénylő, sokszor igénytelenséget jelző hiányosságokat láthattunk. Nem kellett gondolkoznunk, mihez kezdjünk Egyesületünk bírósági bejegyzése után.



Tölgyfából készített **pihenőpadok a Körös holtág** partjára – a Ciprus-étterem és Halászcsárda közelében – **10 db.**

A padokból néhány még most is megtalálható az Erzsébet-ligetben.

Ceres-szobor áthelyezése a Bolza-kastély parkjából a Fő tér szökőkútjának díszítésére.

A Fő téren a négy évtizeden át álló kétalakos szabadságszobor helyére a valamikori nagy piactéren működő, friss artézi vizet adó kút építményéről a Ceres-szobrot harmadik helyére költöztettük pályázati összeg

támogatásával. A lakosság többsége pozitívan fogadta a változtatást. A Fő teret egy nemes vonalú, a földművelést, bőséget jelképező szoboralkotás gazdagítja.

Javaslat **korszerű nyilvános WC** kialakítására.

Hulladékgyűjtő konténerek telepítése az **Ótemetőbe** – **10 db**



Néhány évtizeddel ezelőtt a lakosság nyitottsága hiányos volt a mai szemlélethez képest a hulladék ésszerű kezelésével kapcsolatban. A temetőben a kevésbé gondozott utak mentén az elszáradt növények halmait láthattuk. Két esetben is megrendeltük speciális konténerek legyártását, amelyek a szállító jármű típusához illeszthetőek voltak. A temető látogatói a konténerek láttán megváltoztatták szokásukat, azokba tették a hervadt növényeket. Folytatva temetői aktivitásunkat a bejárathoz közel, a kút mellett a sírgondozáshoz használható eszközöket

helyeztünk ki. Egy ideig – rövidebb volt, mint szeretnénk volna – mindenki használhatta a kisméretű szerszámokat. A temetőkultúra fejlesztése érdekében támogattuk az Ótemetőért Alapítvány létrehozását (2005). Az Alapítvány Kepenyés György elnök vezetésével a legfontosabb temetőgondozási feladatokban jelentős eredményeket ért el. A régi sírkövek esztétikus elhelyezése mellett gömbkőrös fasort telepített. A fasor létesítésének költségét civil szervezetek és magánszemélyek adományozták. Városszépítők is támogatták a fasor kialakítását.

2001.

Erre az időszakra már több civil szervezet jött létre, vagy baráti társaságok váltak civil szervezetté. Szarvas Barátainak Köre akkori elnöke, Koszti Pál közös megbeszélésre hívta meg a civil szervezetek vezetőit. Javasolta, hogy Szarvas újratelepítésének évfordulóját, amely július 22-e, minden évben egészítsük ki a Civil Nap rendezvényeivel. Egyhangúlag támogattuk a Civil Nap létrehívását. A Bolza-kastély udvarán rendezték be bemutatkozási helyüket a civilek. Egész napos jelenlétük alatt sok érdeklődő felkereste valamennyi szervezetet. A rendezvény kiegészült zenei és közösségi versenyekkel, finomságok kóstolásával. Utoljára említem, pedig nagy jelentősége volt, hogy a Bolza kastély kinyílt a szarvasiak számára! Örömteli, mosolygó arccal jött be a kastélyba mindenki, majd azon át a Körös-parti oldalra, körülnézve a kastély szobáiban. A teraszon megállva tűzijátékot láthattunk, zene is szólt. Azóta se felejtettük el ezt az élményt!

Az újratelepítésre emlékezés kívánt egy állandósult jelképet, amely mellett elhaladva fel-felvillanhat városunk régmúltjának eseménye. 1722-ben júliustól szlovák családok, 300 fő folytatta itt életét. Napjaik nehézségével, életük új kihívásával bizonyára nehéz volt megküzdeni.

Az Újratelepítés emlékművének létrehozását az Önkormányzati testület döntötte el. A további feladatok meghatározásában a civilek is részt vettek. Vélemények és javaslatok záporoztak. Végül a jelenlévők, így a Városszépítők is véleményt nyilvánítottak a Történelmi Emlékút vonalának meghatározásában, és néhány erdélyi testvértelepülés adományaként kapott székelykapu felállításának pontjáról.

1980-ig a használhatóság szempontjai érvényesültek a város egész területén, az esztétika, „mi mit takar el”, hogy néz ki?” nem volt döntési szempont. Emlékezhünk a **Kossuth tér** szélén álló árusító bódék – trafik, péksütemény, telefonfülke – hármására. Kezdeményeztük áttelepítésüket az akkori ÁFÉSZ-nél. Kérésünket teljesítették.

Korszerű technológiával, informatív stílusban szerkesztett **hirdetésekkkel** tájékoztatták központi helyen álló hirdetőtábláink a lakosságot és egyre inkább a városunkba látogató turistákat, üdülővendégeket.

Turizmust segítő **tájékoztatótáblák** rendszerének fejlesztésében civil összefogással vettünk részt.

2002.

Amint mottónk is bizonyítja „szemünk nyitottabb...”

Városképet rontó, a MÁV pályaudvar területén düledező, használaton kívüli ház lebontását kezdeményeztük a Szegedi MÁV Igazgatóságon. Sokan emlékezhetünk, hogy közel a 44-es út sorompójához nem állt, düledezett egy „házikó”, amiről nem lehetett tudni, mi célból építették, de állapotát látva semmire nem használták hosszú idő óta. Telefonon, majd levélben érdeklődtünk, mi a céljuk az építménnyel, már nagyon régen jelen állapotában áll. Az illetékes, nagyon megértő MÁV munkatárs belátta, hogy az épület a MÁV-ra sem vet jó fényt, de jelezte, ne számítsunk gyors sikerre kérésünk megoldásában. A nem biztató vélemény inkább sarkalt további érdeklődésre. Egy napon a rom eltűnt a sorompó közeléből. Ez igazi meglepetés volt.

2003.

Környezetünk állapota iránti érdeklődés egyre erősödött, ekkor hallhattunk tanösvények létesítéséről több helyen is az országban. Városunk környezeti adottsága, kínálta a lehetőséget az élővilág ismereteinek megszerzéséhez óvodás kortól, a tanulók számára. Elhatároztuk a tanösvény létesítését az Erzsébet-ligetben. A sikeres pályázat összegéből Szrnkáné Solymosi Rózsa, Tóth Tamás, és Misurné Pásztor Dorottya mindenre kiterjedő figyelemmel tervezte és valósította meg a tanösvényt.

Tanösvény kialakítása az Erzsébet-ligetben. A pályázati támogatást saját erőből egészítettük ki. Túraútvonal állomásainak ismertetésére szórólapot biztosítottunk.

Rendszeresen részt veszünk a város különböző célú **fejlesztési terveinek** megvitatásában.

2004.

Városunk **szerkezeti tervének kialakításához** véleményt nyilvánítottunk. Novák István főépítész véleménye szerint megfogalmazott gondolataink jelentős részét a város jövőbeni fejlesztéséről figyelembe vették a terv készítése során.

Városnapi civil rendezvény alkalmával a tudatos vásárlásra és csomagolóanyag használatának minőségére és mértékére hívtuk fel a figyelmet.

A használt műanyag palackok számának gyors növekedése már 10 – 15 évvel korábban is fenyegető jelenség volt. Valamivel hozzá kívántunk járulni az ésszerű újrahasznosítás megvalósításához, a tudatos megoldás elterjesztéséhez.

Palack zsugorító berendezés beszerzése két középiskola részére:

„**Vasgyűjtés háztól házig**” akción népszerű lehetőség volt a ház körül felszaporodott vas- és fémhulladék ingyenes elszállítására az átvevőhelyre. Halász Rudolf foglalkozásából eredően több alkalommal elszállította a fémhulladékot, amíg a szabályozás nem akadályozta ezt a tevékenységet. Segítségét vállaltak több alkalommal a Székely Mihály Szakképző iskola tanulói.

2005.

Transzformátorházak felújításának kérése az E-ON illetékes osztályától.

MÁV Állomás hiányzó feliratait, az állomás tisztaságának biztosítását kértük helyszíni szemle alkalmával a MÁV Igazgatóság munkatársától.

Szelektív hulladékgyűjtés gyakorlatának bevezetését tájékoztatókkal segítettük. A lakosság rövid idő alatt követte a gyűjtés szabályait.

Egyesületünk **alapító tagja** lett az Ótemetőért Alapítványnak.

Egyesületünk néhány tagja részt vett a Habitat-ház építési munkálataiban.

2006.

Vásártéri játszótérre 2 db **kerékpártárolót vásároltunk, 8 kerékpár elhelyezésére**, valamint az avatóünnepség keretében a gyerekek fa- és növényismeretét fejlesztettük. Kültéri virágot ajándékoztunk a jó válaszokért.

Civil napi rendezvényen a **komposztálás** ismereteit mutattuk be, a hozzávaló aprító eszközzel együtt. Komposztálás módszerét szórólapokon, széles körben bemutattuk. Természetfotók bemutatásával egészítettük ki a Civil Napi programunkat. Gál István, a Székely Mihály Szakközépiskola tanulója készítette a felvételeket.

1,1 tonna vashulladék begyűjtését végeztük el „**Háztól házig**” elnevezésű program keretében, a Székely Mihály Szakközépiskola tanulóinak közreműködésével.

Alapító tagként veszünk részt az **Ótemetőért Alapítvány** munkájában, amelynek célja a temető magasabb kegyeleti és esztétikai szinten történő működtetése.

Kert szépségversenyt hirdettünk közösen a Kertbarátok Körével, tíz magánszemély, és három intézmény nevezett a versenybe.

HABITAT lakóház építő programban öt fő vett részt az építési munkálatokban egyesületünkből.

Temetői hulladékgyűjtő konténerek megrendelése és kihelyezése a rend fenntartása érdekében.

2007.

A mobilitási hét keretében tartott fórumunk az M 44-es út megvalósításáról mindenki számára fontos téma volt. Szinte elérhetetlennek tűnt a 12 éven át tartó halogatás után, hogy elkészül. Ma már valóság, a jelenlegi szakasz is nagy jelentőségű! Ami a legfontosabb, fokozza a közlekedés biztonságát, és belvárosunk gépkocsi és kamionforgalma, is jelentősen csökkent. Várjuk a még hiányzó szakasz megépítését.

Idegenforgalmi táblák felújítása, aktualizálása az ABC, Halászcserda közelében. Együttműködő partnerünk a pénzforgalom lebonyolításában a Tourinform Iroda volt.

Elem- és akkumulátorgyűjtés népszerűsítése, a RELEM Dél-Magyarországi területi felelősével.

EU Mobilitási Hét keretében **fórum tartása az M44-es** elkerülő út megvalósításáról, ütemezéséről.

2008.

Városunk jelentős személyiségének, Tessedik Sámuelnek szellemiségét és tevékenységének emlékét őrizzük. A Tessedik-tanyát fenntartó intézmény a civil szervezetek bevonásával megbeszélést tartott a helyi védett épület jövőbeni hasznosításának lehetséges tartalmáról és módjáról.

Részvétel a **Tessedik-tanya helyszíni bejárásán**, hasznosítási tanulmány készítése. Tóth Tamás, egyesületünk tagja elkészített egy **egész évet átfogó komplex hasznosítási tervet**, amelyet a fenntartó intézmény vezetősége és a civil szervezetek elfogadtak. A szükséges pénzügyi keret hiányában az épület felújítása késik.

Dr. Hanyecz Katalin igazgató az **Arborétum fejlesztési** tervéről tájékoztatta egyesületünket arborétumi séta keretében.

Élmények, tapasztalatok az **USA néhány Arborétumából**. Szabóné Dr. Komlovszki Ildikó előadása.

Részvétel és javaslattevés a **Városrendezési Fórumon**.

Előadás a város **zöldövezetének fejlesztési** lehetőségéről – Tóth Tamás előadása.

Ruzicskai szobor elkészítésének pénzbeni támogatása.

2009.

A kis ligetek és több zöld felület kialakítása városunkban fokozatosan melegedő éghajlatunk hőmérsékletének enyhítését biztosítják.

Kis ligetek létesítésére tettünk javaslatot Szarvas különböző, erre alkalmas helyszínein. Martinovics utcai pihenőpark, Hársfaliget

A Benka Gyula utcai **víztározó-környék fejlesztésének** kezdeményezése, hasznosítása turisztikai céllal.

Helyi **védetségű bejárati kapuk felújítását** kezdeményeztük a tulajdonosoknál.

Karácsonyi díszítések: néhány **kiemelkedő ízléses** megoldását oklevéllel jutalmaztuk.

2010.

Újrahasznosítás! Széles körben használt tárgyak, eszközök előállításához hulladékanyag felhasználásának bemutatása. A kiállítás szemléltette az újrahasznosítás sokféle lehetőségét.

„**Hulladékból termék**” kiállítás, környezettudatos gondolkodás erősítése, hulladék hasznosításából gyártott termékek bemutatása – több, mint 3000 látogató, iskolák meghívása térségünkben.

Támogattuk és részt vettünk az edelényi árvízkárosult gyerekek szarvasi programjában.

Véleményt kértünk a lakosságtól a **helyi védett házak jelölésére** tervezett agyagtáblák változatairól. A Tessedik Múzeumban kiállított változatokra szavazni lehetett, három féle plakettből.

Bejárást végeztünk az **illegális szemétkerítés**, és általános környezeti felmérés céljából.

2011.

A „Zöldövezet” pályázat lehetőséget adott tervezett zöldterület fejlesztési szándékunknak. KOMÉP ajánlott a kiírásnak megfelelő méretű területet és közreműködést a pihenőpark területének előkészítéséhez.

Martinovics utcai pihenőpark létrehozása – pályázati forrásból. Együttműködők: NACSE, Kisebbségi Önkormányzat, helyi lakosság. Megvalósításáért **Zöld Övezet Díj**-ban részesültünk. Oklevelet adtunk a közreműködőknek.

A Magyar Posta Igazgatóságához fordultunk a **Postahivatal környékének elhanyagoltsága** miatt. Növényzet ritkítása, tisztítása, **rendezés kezdeményezése**.

A Peny Market környezetében **fásítás kezdeményezése**.

A **Vízi Színház előkertjének növényesítése** szarvasi civil szervezetek és magánszemélyek felajánlásával és összefogásával.

Használt **háztartási olaj** környezetkímélő elhelyezésének ismertetése, népszerűsítése a MOL kútnál.

Béke lakótelep **szilfáinak kivágása** miatt tiltakoztunk. **Új fasor ültetését** kértük. A kivágott fákat közösségi költségen gömbkőrésre cserélte a lakóközösség.

A Vízi Színház parkosításának megvalósítása közösségi összefogással. Megszerveztük a munkálatokat, valamennyi közreműködő Emléklapot kapott részvételéért. Az ültetőanyag és a falra rögzített kőtáblát fedezte a felajánlások összege, 250 eFt.

2012.

MÁV Állomás környezetének virágosítása, **rendbetételének elindítása**.

Hársfaliget kialakítása a Liszt Ferenc – Melich János utca által határolt zöld területen **Zöldövezet Díj összegéből**, (előző, Martinovics utcai „Pihenőpark” projektünkért kapott elismerés) a KOMÉP Kft. közreműködésével valósítottuk meg.

Helyi védett épületek jelölése, égetett agyag táblák felszerelése.

A **temetők általános állapotáról** szerveztünk kilenc civil szervezet részvételével fórumot, amely megállapította: **csak akkor változhat a temetők állapota, ha a fenntartó a rendszabályok betartását folyamatosan biztosítja**. A gyerekeknek már iskolás korukban meg kellene tanulniuk a kegyeleti kultúra alapvető szabályait.

2013.

Ma már nagyon kevesen ismerik, milyen fizikai teher az életvitelünkhöz szükséges vizet hosszú gyaloglással, sokszor zord időben biztosítani családunknak! Három, a városban valamikor működő artézi kutunk egyik megmaradt felépítményét eredeti fontosságának megfelelő állapotban illik tovább őrizni.

Artézi kút 1900-ban épült felépítményének **rendbehozatala**, tájékoztató tábla elhelyezése a Damjanich utcában, kút környezetében a zöld terület rendbetétele.

Részvétel a **Deák Ferenc utca zöld felületének** kialakításában – Város Rehabilitációs Projekt keretében. Kínai díszkörte sor telepítése, járdaszegély virágágyások létesítése.

2014.

A városrehabilitáció eredményeként megújult belvárosunk néhány pontja, nem lévén a felújítási projekt tervében, nem maradhatott régi, leromlott állapotában. Ilyen volt a II. Világháborús emlékmű. Kérésünkre az emlékmű környezetének nagyon időszerű megújításához engedélyt és támogatást kaptunk az önkormányzattól a munka elvégzéséhez. Ennek eredményeként méltó környezetben áll a Mihály Árpád által készített egyedi emlékmű, a kisméretű park két pihenőpadja és az emlékmű melletti szimbolikus virágtartók. Jó ide leülni pár percre!

II. VH. Kegyeleti parkjának felújítása, virágtartó edények elhelyezése az **Ótemplomnál**. A tér megújítását Mihály Árpád, az emblematisztikus emlékoszlop megalkotójának közreműködésével valósítottuk meg, az Evangélikus Egyházközség és az Önkormányzat, valamint Szűcs Egyéni Cég önkéntes felajánlásával.

MÁV Állomás elhanyagolt állapotának megváltoztatása érdekében ismét a Szegedi MÁV Igazgatósághoz fordultunk. Az újonnan kinevezett állomásfőnök partnerünkké vált észrevételeink megváltoztatásában, és mai napig tartó folytatásában is. Az utasok elismerő véleménye jóleső visszajelzés a közreműködők számára.

A **Tessedik Múzeum** falán látható portrék alapján az egykori iskola **híressé vált tanulóinak** munkásságát ismertettük a Szivárvány című rovatunkban, a Szarvas és Vidéke hetilapban.

Fásítás, zöld terület fejlesztés munkálatába kapcsolódtunk be a DAOP Városrehabilitáció projekt keretében. Lakosság, szakközépiskolás tanulók és általános iskolások közreműködésével. Közös növényültetést végeztünk a Deák Ferenc utcában.

Hársfa ligetet hoztunk létre a KOMÉP Kft. közreműködésével, a Zöld övezet pályázatért kapott elismerő kitüntetés díjának összegéből.

Közreműködés az új típusú **szelektív hulladékgyűjtés** bevezetésében.

2015.

A cigány kisebbség integrálása mindegyik szarvasi lakos számára fontos és szükséges lépés. A kisebbségi Önkormányzat tagjaival és elnökével, Rostás Zsolttal már többször beszélgettünk az együttélés konfliktusainak elkerüléséről. Példát kell mutatnunk viselkedésünkkel.

Beszélgetés a **Cigány Kisebbségi Önkormányzattal** az együttélés normáinak betartásáról. Önkormányzati vezetők egyetértettek a változás szükségességében, közreműködésükről biztosítottak. Némi javulás tapasztalható.

Modern hulladékgazdálkodás bevezetésének előkészülete, „Jó lesz ez még valamire” jelszavú kiállítás rendezése, tárlatvezetése a Cervinus Teátrum halljában.

„Hulladékból termék” nagyszabású környezettudatot fejlesztő kiállítás.

Aktív részvétel a **hatékony hulladékgazdálkodás**, szelektív hulladékgyűjtés új módszerének ismertetésében, gyakorlati bevezetésében.

Tanösvény – Erzsébet-liget – rongálódott tablóinak felújítása, lemosása.

MÁV állomás külső és belső környezetében kulturált körülmények kialakítása és fenntartása, az állomás dolgozóinak folyamatos közreműködésével.

Javaslatétel a **parlag földterületek** hasznosítására, piacképes kulturák termesztésével.

Részvétel **gömbkőris sor** kialakításában az Ótemetőben.

2016.

Arborétumnak hosszú hagyománya és elkötelezettsége a gyerekek környezeti, biológiai és technikai tanításának szervezése és lebonyolítása. Nyári táboraik mindig élményként maradnak a résztvevők emlékezetében. Erre a nagy tapasztalatra alapoztuk a Zöld forrás pályázat három, egy éven át tartó programjának közös lebonyolítását.

I. Zöld forrás pályázat (Agrár Minisztérium) Arborétummal közös projekt – 8 meghirdetett program, 1300 résztvevő, tanulók és szülők /2016–2017/.

„Értékek megismertetése a környezeti nevelés eszközeivel”

Elég a szemétből! Szelektív hulladékgyűjtés fontossága.

Egyéni szokások, egyéni felelősség, változtatás az ajándékok csomagolásában, **ÖKO karácsony** kézműves foglalkozás Városszépítők nyilvános programja.

Zöld lábnyomokon pályázat keretében **Számít a szemét?** Rajz és írásbeli pályázatok. 113 pályamunka.

Környezetbarát ügyeskedők karácsonyi vetélkedője nagyszámú résztvevő sok hasznos és ízléses alkotással (184 pályamunka).

2017.

Minden településnek van több-kevesebb olyan értéke, amit annak kora, jelentősége alapján meg kell becsülni, hogy az utánunk jövő nemzedékek is megismerhessék azokat. Mi, ma élő emberek is tisztelettel gondoljunk a 100 éve alkotó feltaláló mérnökökre és üzemeltetőkre, akik megteremtették Szarvason a közvilágítást.

Transzformátorházak felújítása – 4 építmény – felújítása kezdeményezésünk eredményeként megtörtént. 1913-ban épített műszaki létesítmények, azóta is működőképes állapotban az E-ON áramszolgáltatás objektumai.

Városi **piac tudatformáló dekorációját** az egészséges táplálkozási szokások erősítése érdekében készítettük. Egyesületünk 1% felhasználással, valamint a Pioneer Hi-Bred Zrt. és Szarvas Város Önkormányzatának támogatásával.

II. Zöld forrás pályázat Arborétummal közös projekt, 100 feletti résztvevővel.

„Természeti értékeink bemutatása, zöld akciónapok”

2017–2018. A természeti ismeretek megszerzésén kívül a gyerekek kezűgyességének fejlesztése a cél. A madáretetők elkészítése a szülők közreműködésével segíthető, és közös, izgalmas feladat mindnyájuk számára. A 40–50 db etető közötti verseny élmény a gyerekeknek. Felajánlásuk alapján az etetőket az Arborétumban függesztik fel faágakra. A felnőttek a testi-lelki egészség egyensúlyához kapnak segítséget különböző szakemberek közreműködésével, előadással. A program előadásokból és testmozgás-formák ismertetéséből áll.

2018.

Korunkban jellemző a túlsúly és a helytelen táplálkozás következményeinek betegítő hatása. Számtalan forrásból juthatunk információhoz, de lehet, hogy az időzítés jobb, ha éppen a vásárlás lázában jutunk jó döntésre. Ezt szeretnénk elősegíteni a piacon elhelyezett, hasznos információkat tartalmazó poszterekkel. Amíg a sorunkra várunk, megjegyezzünk néhány magunk és családjunk számára is fontos tudnivalót.

Tudatformáló dekoráció-egészséges táplálkozás témakörben dekoráció elkészítése, felszerelése a **Városi Piacon**. Összefoglaló tábla a hazai zöldségek, és gyümölcsök érési idejéről, optimális beltartalmi értékéről, valamint a kiemelt tápértékű zöldségek és gyümölcsök bemutatása, hatásuk ismertetése egészségünkre.

II. Zöld forrás pályázat (Agrárminisztérium) – Arborétummal közös projekt /2018–2019/.

- **„Környezettudatos témanapok”**

Tervezett 11 program megvalósítása, pl. Távcsővel az éjszakában, Levendula nap, Az év madara-Vándorsólyom, Természetbúvár nap, Védett őshonos növények és gyógynövények napja, Szorgos hangyák napja – őszi nagytakarítás, etetők feltöltése, Testi-lelki egészség természeti környezetben, Meteorológiai Világnap, Arborétumok Napja.

Kossuth téri tölgyek állapotának vizsgálata külső szakértő bevonásával. Szakvélemény szerint a fák állapota nem aggályos, javasolt a víz gyökérhez jutásának elősegítése, a fák körüli „tányér” lazán tartása, évelők és hagymások ültetése. További gondozásukban a javaslatok betartása.

2019.

III. Zöld Forrás pályázat folytatása, befejezés május 19-én.

- Testi-lelki egészség természeti környezetben
- „Környezet pszichológia” előadás: A környezet minden érzékszervünkre hat!
- „Nordic Walking” technikai tanácsok átadása, Finn játék bemutatása „Disc golf”.

Őshonos gyümölcsfajták megőrzésének fontossága, módja, oltvány alanyok begyűjtése

Előadó: Gilián Egyesület. Közös rendezvény a Tessedik Sámuel Kertbarátok Körével.

Szarvas, 2020. május

Dr. Váradi Lászlóné
elnök

TARTALOMJEGYZÉK

Tisztelt Olvasó!	1
Tessedik Sámuel nyomdokain	2
Történelmi emlékeink megőrzése	4
• Letelepedési emlékmű	4
• Ceres istennő szobra	5
• Emlékmű a II. világháború szarvasi hőseinek tiszteletére	6
Értékeink megőrzése	8
• Védett épületek	8
• Ártézi kút a valamikori III. kerületben	9
• Transzformátorházak	10
• Ótemetőért Alapítvány	11
Városszépítés	12
• A mi piacunk! „Az ismeret is gyógyító erő”	12
• A szarvasiak tudták hol található a MÁV állomás, de mások?	14
• Idegenforgalmi tájékoztató táblák	16
• Virágosítás	17
Parkosítás	19
• Deák Ferenc utca zöldítése	19
• Vízi Színház parkja	20
• Erzsébet-ligeti tanösvény	20
• „Egy parkért még egy”	23
• Millenniumi park	24
• „John Deere” fűnyírók a parlagfű irtására	25
• Kossuth téri tölgyek	26
Zöld Forrás pályázatok az Arborétumban 2016-2019	28
Kapcsolataink, rendezvényeink	31
Akikkel már nem dolgozhatunk együtt	36
Szarvas Város Turizmusáért Díj	38
Összefoglalás 2000 – 2020	40

Szarvasi Város- és Környezetvédő Egyesület



*Szarvasi
Város- és Környezetvédő
Egyesület*

Székhely. 5540 Szarvas, Kossuth tér 3.

Telefon: +36 70 635 8995

E-mail: varadia@vizeshal.hu

Weboldal: www.szarvasszepitok.hu